

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

(Barcelona, 1864 – Barcelona, 1956)

Biografia a càrrec del Dr. Aram Monfort Coll

---

1. Els inicis professionals de Borrell

Advocat barceloní, fill d'un reconegut jurista que havia estat degà de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocats de Barcelona (ICAB), Josep M. Borrell i Montmany. Per via materna descendia dels Soler i Brusi, responsables del reconegut *Diario de Barcelona*. El seu fill, Antoni Borrell i Macià, fou advocat i professor com ell. El gener de 1907 va ser, per primer cop, president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona, càrrec que va repetir entre 1925 i 1930 i, posteriorment amb la reinstauració de la institució, entre 1954 i 1955. En aquest sentit, cal destacar que des dels anys del deganat de Llorenç Alier, l'ICAB havia fet gestions per recuperar l'Acadèmia, amb el suport actiu, entre d'altres, del nostre biografiat.

La seva extensa producció científica ens mostra un jurista amb un dilatat recorregut professional centrat més en qüestions doctrinals que no pas en l'exercici pràctic del dret. Com diria Joan Ventosa i Calvell en un llibre-miscel·lània publicat l'any 1962, Borrell maldà tenaçment per evitar la improvisació en matèria jurídica que tant podia lesionar les institucions. Malgrat que va començar el seu recorregut amb treballs sobre dret penal —el seu primer estudi, «*El delito de infanticidio*», fou publicat a la *Revista Jurídica de Catalunya* l'any 1894—, amb el pas dels anys va convertir-se en un dels grans especialistes en dret civil català. Sabem que els seus estudis i la seva defensa de la necessitat de preservar el dret civil propi no eren una simple qüestió passional o sentimental, sinó que partien de la necessitat de conservar el conjunt de drets forals que, al seu parer, havien de conviure amb el Codi unitari aprovat l'any 1889. Trobar l'encaix adient dins d'aquesta uniformització va ser, sens dubte, una de les principals preocupacions dels juristes catalans des del darrer terç del segle XIX fins la compilació definitiva de l'any 1960. Només

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

partint d'aquesta realitat s'entenen els estudis de Borrell sobre l'Apèndix de dret aragonès, aprovat definitivament el gener de 1925.

Borrell i Soler es va llicenciar en lleis el 4 de febrer de 1890 i l'abril d'aquell mateix any es va col·legiar a l'ICAB. Des de principis de l'any següent va exercir el torn d'ofici, que va deixar el 1894, amb despatx professional al carrer Bergara, número 3; posteriorment el traslladaria al carrer Anglí, número 56. En relació a praxi professional i corporativa, cal afegir que entre 1911 i 1913 fou degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Sant Feliu de Llobregat.

2. Defensa del dret civil català després de la Codificació

Durant l'agost de 1899 (una dècada després de l'aprovació del Codi Civil unitari espanyol), Borrell formà part de la comissió de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació encarregada de la memòria relativa a les institucions jurídiques autòctones que calia preservar a l'Apèndix corresponent a Catalunya. Que tal apèndix hagués de tenir una eficàcia jurídica plena li semblava una obvietat: *«el valor de nuestras instituciones ha sido tan desconocido por los legisladores españoles, y su afán uniformista tan desatentado, que, como mal menor, debe acudir a la formación del Apéndice, si no se quiere ver desaparecer, una tras otra, las reglas que informan la vida jurídica, y, por tanto, la vida social del Principado»*. Poc temps després, l'estiu de 1901, Borrell també col·laborà en l'avantprojecte presentat per l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, els autors principals del qual van ser Joan de Déu Trias i Giró i Francesc Romaní i Puigdengolas.

El treball que dedicà a la jurisprudència del Tribunal Suprem i de la Direcció General de Registres i del Notariat, on analitzà no només el règim jurídic del Principat d'acord amb la legislació vigent sinó, sobretot, la part pràctica amb l'aplicació que en feien els jutjats, fou premiat per l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació l'any 1902. A més del premi en metàl·lic (2.000 pessetes), el guardó comportà la publicació de l'estudi dos anys després amb el títol *El Codi civil a Catalunya. Estudi crític de les sentències del Tribunal Suprem de Justícia i de les resolucions de la Direcció General dels Registres*.

El seu *Dret civil vigent a Catalunya* (1923, en cinc volums) va guanyar el primer premi Duran i Bas de l'Institut d'Estudis Catalans a la millor monografia

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

sobre dret català. El guardó era el resultat final de la proposta que el president de la Mancomunitat de Catalunya Enric Prat de la Riba havia fet, l'abril de 1915, al degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona Guillem M. de Brocà de potenciar el món acadèmic català premiant la millor obra jurídica o sociològica de dret positiu o d'investigació doctrinal o històrica redactada en català.

En aquell moment, va ser el millor inventari de textos i elements de consulta quasi exclusiu per qualsevol matèria legislativa catalana; més encara, va ser una base imprescindible per a la compilació de dret civil català de l'estiu de 1960. De fet, ja l'any 1927 a la *Revista Jurídica de Cataluña*, Ramon Coll i Rodés havia afirmat que era «*el primer tratado completo de nuestro derecho y la principal e insustituible obra de consulta que puede servir al estudiante para aprender el derecho y al abogado para enseñarle su aplicación. Por esto también, la aparición de la obra en nuestra bibliografía jurídica se ha de señalar laudatoriamente con piedra blanca*». La vàlua de l'obra va quedar corroborada quan el maig de 1944 —en plena postguerra, en els anys més intensos de la repressió franquista— se'n va publicar una traducció íntegra en castellà; el mateix Antoni M. Borrell i Soler va entregar-ne un exemplar a la biblioteca col·legial.

Borrell va mostrar gran interès en aplegar el dret consuetudinari del Principat. Tal com va deixar escrit en el seu *Dret civil vigent a Catalunya*: «el respecte a la llibertat civil es manifesta en el predicament del dret consuetudinari i de les pràctiques jurídiques, fins admetre el costum contra llei; en l'escassetat de lleis prohibitives i la tendència a renunciar-les; en la llibertat d'organitzar la família i la tutela; en la llibertat de testar; en l'emancipació per matrimoni, admesa d'antic; en l'autonomia de la dona casada; en el peculi dels fills i en la simplificació de les formes dels actes jurídics [...] Aquesta llibertat, filla d'un sa esperit democràtic, es funda en la confiança del legislador i d'uns ciutadans en els altres i en la discreció del poble».

En coherència amb aquest esperit d'estudi i crítica jurídica, entre 1925 i 1929 Borrell i Soler va ser el responsable de l'apartat «Miscel·lània» de la *Revista Jurídica de Catalunya*, on es ressenyaven les principals novetats sobre dret, tant del propi com de l'aliè.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

En relació amb el manteniment del dret civil català, escau un incís per explicar breument la qüestió agrícola. Sens dubte va ser un dels temes principals en el llarg debat jurídic que va iniciar-se amb les campanyes unitàries en defensa del dret català (dècada dels 80 del segle XIX) i va perdurar fins a la Llei de Contractes de Conreu (1934); Antoni M. Borrell i Soler es va posicionar clarament en tal debat.

En primer lloc, hem de contextualitzar els canvis en les relacions socials definides a l'entorn dels drets dels propietaris a Catalunya en una dinàmica global: era quelcom que estava passant a tot el continent en el tombant de segle. Per alguns autors del pairalisme, la propietat agrícola completa complia una funció social i calia mantenir-la. Ho havia explicat Raimon d'Abadal l'any 1899 a «Característica de la propietat catalana», *Revista Jurídica de Catalunya*: calia mantenir la “propietat col·lectiva” i evitar l'excessiva fragmentació de la terra que en reduiria la seva rendibilitat. Això només era possible a través de la figura de l'hereu, ja que aquest era “l'encarregat d'acomplir el fi col·lectiu en el sí de la família”. S'entenia, doncs, que els contractes agraris vigents al Principat “estenien la propietat” entre el màxim nombre d'individus i, en conseqüència, no podien —i no havien de— ser modificats.

Durant el pas del Vuit-cents al Nou-cents hi havia dos debats fonamentals sobre el camp català. El primer era la qüestió del desnonament dels parcers; cal recordar que la parceria era una institució jurídica que podia incloure, entre d'altres, la rabassa morta. En aquest cas, la clau de volta era saber si a la parceria se li podia aplicar la Llei d'enjudiciament civil i el Codi civil unitari que la considerava una relació contractual pròpia de societat que, per tant, podia bloquejar desallotjaments com els que els partidaris del dret civil català estimaven que havien de ser possibles.

El segon aspecte era la redimibilitat dels censos. En el seu informe del 1899, l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació ja s'havia mostrat contrària a contemplar-la —malgrat que, en aquest cas, sí que entenia que era una relació entre societats. Sentències contradictòries del Tribunal Suprem entre 1902 i 1904 van fer que la problemàtica perdurés fins als anys republicans quan, tot sigui dit, ser “advocat de la terra” solia ser sinònim de ser advocat de

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

rabassaires; Borrell, com veurem al següent apartat, es va mostrar contrari a la redimibilitat.

Borrell va obrir camí a altres estudiosos del dret català. En el ja citat *El Codi civil a Catalunya. Estudi crític de les sentències del Tribunal Suprem de Justícia i de les resolucions de la Direcció General dels Registres*, estudià perturbacions provocades per la nova jurisprudència unitària en el dret català. Argumentava que l'article del 12 Codi civil unitari, relatiu a l'aplicació de normes de dret civil sobre el territori espanyol, no era fidel al contingut preceptual de l'article 5 de la Llei de Bases; no gensmenys, afirmava que les lleis generals posteriors al Decret de Nova Planta de 1716, agradessin o no, formaven part del règim jurídic català i, com a tal, havien de ser conservades. Partint d'aquesta tesi, sustentava que el Tribunal Suprem havia mantingut un tractament desigual clarament perjudicial: per una banda, s'havia basat en el principi de la substitució («teoria atòmica o química») i, per altra banda, el de la fermentació («teoria progressiva o biològica»). Dit amb altres paraules, quan el Codi unitari derogava un precepte jurídic, calia aplicar-ne un de similar, mantenint-se el dret català restant de la institució; en altres casos, el Codi s'introduïa en una institució no amb la finalitat d'arreglar-ne les mancances, sinó per destruir-la completament ocupant el seu lloc en l'entramat institucional del país.

Amb el pas dels anys, Borrell seguia donant una importància substancial al dret civil, ja fos com element d'educació del ciutadà —això és, formar ciutadans— ja fos com a demostració feaent de la responsabilitat de l'Estat: «Té dret l'Estat a declarar-se impotent, deixant la resolució dels conflictes a la força privada o aconsellant una resignació que pot imposar la Religió en nom de la Bondat i de la Justícia eterna, però no l'Estat, dispensador de la justícia temporal?». Són paraules extretes del seu discurs de presa de possessió de la presidència de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, l'any 1923.

3. Borrell i l'ensenyament del Dret als Estudis Universitaris Catalans

Arran del primer Congrés Universitari Català, a la primavera de 1903 es va formar una comissió que, sota la presidència honorífica de Manuel Duran i

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

Bas, va cristal·litzar amb la creació dels Estudis Universitaris Catalans (EUC). Aquests tenien un objectiu explícit: la creació de càtedres per impartir docència superior en la llengua del país; l'implícit, en paraules del nostre jurista: «l'acte que celebrem és una festa patriòtica perquè amb aquesta festa posem la primera pedra de la Universitat Catalana». Durant els seus primers anys de funcionament, les classes es feien a l'Ateneu Barcelonès. Antoni M. Borrell i Soler, a més de ser-ne el primer president l'any 1903, va impartir-hi la docència de Dret civil català des de 1907 fins 1925, quan la dictadura de Primo de Rivera va dissoldre l'EUC. Cal dir que durant els anys republicans va poder recuperar-la i que, posteriorment, va fer-la el seu fill, Antoni Borrell i Macià.

Amb la creació de la Mancomunitat de Catalunya (abril de 1914), i malgrat que aquesta va assumir quasi tota la docència impartida fins aquell moment pels Estudis Universitaris Catalans, el nostre biografiat va seguir impartint la seva classe setmanal de dret civil català a l'edifici de l'Ateneu Barcelonès i, temps després, a la seu de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. Seria recordat com un professor proper i eminentment pràctic, contrari a l'ensenyament basat només en la part memorística i l'oratória tant característica d'aquells catedràtics centrats en la teoria que acabaven obviant la praxi jurídica. Vegem com en parlaria l'advocat i catedràtic Josep M. Pi i Sunyer a *L'ensenyament del dret, per Antoni Borrell i Soler*: «ell insistia molt damunt les coses estenent-se en explicacions que feien molt comprensible el text analitzat; però després, això, ho millorava molt a base de casos pràctics: per a cada institució en posava una gran quantitat. No feia solament que els estudiéssim, sinó també que els discutíssim, de manera que un dels alumnes era encarregat de la demanda, i un altre, de la contestació. Sovint atorgava a un dels assistents a la classe del caràcter de jutge, i llavors, escoltades totes dues parts, aquest dictava sentència, que era apel·lable davant el mateix senyor Borrell i Soler, el qual actuava de tribunal suprem [...] Les classes resultaven, per tant, no solament agradabilíssimes, sinó també d'un enorme interès pràctic, perquè els alumnes vèiem el que en realitat és el Dret civil».

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

4. Activitat de Borrell durant la Segona República

L'abril de l'any 1933 Borrell va formar part del jurat que, durant el deganat de Raimon d'Abadal i Calderó, va avaluar el concurs sobre vocabulari jurídic català organitzat pel Col·legi d'Advocats de Barcelona —l'any de la celebració no va ser quelcom fortuït, el concurs havia estat convocat per la corporació «en ocasió de celebrar-se aquest any el centenari de la seva constitució». Més enllà d'aquesta eloqüent iniciativa de redreçament cultural i lingüístic, Borrell fou membre de la Comissió de l'Apèndix, conseller de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya i magistrat del Tribunal de Cassació de Catalunya des que fou fundat el març de 1934, a proposta de la pròpia institució. Així, el 13 de gener de 1939 —efectivament, en plena ofensiva final franquista ja en territori català— va ser un dels jutges signants de l'última sentència que va emetre el citat tribunal. Concretament, era sobre un recurs contenciós administratiu de l'Ajuntament de Barcelona contra el Jurat Superior d'Exaccions Locals. Els altres magistrats eren Francesc de P. Pujol Germà (president), Eduard Micó Busquets, Joan Martí i Miralles i Ramon M. Roca Sastre.

Tal com es pot verificar en els fons documentals de la Generalitat de Catalunya conservats a l'arxiu corresponent, en tant que membre de la Comissió Jurídica Assessora va ser un dels redactors de la Llei de pàtria potestat, tutela i curatela, la Llei sobre la capacitat jurídica de la dona i dels conjugues i la controvertida Llei de Contractes de Conreu, totes tres de l'any 1934. Analitzant aquesta mateixa documentació, es constata que des de la primavera de l'any 1933 també havia participat en la secció especial per a la redacció de l'avantprojecte de Llei sobre redimibilitat de censos —de la qual no s'havia mostrat partidari— i en reunions i ponències especials sobre la regulació de la prelatió de fons de dret civil, de la filiació extramatrimonial o de la successió intestada.

Aquesta intensa labor jurídica a través d'organismes republicans no deixava de ser el reconeixement a la seva sòlida i prestigiosa carrera, en el context històric de la primera experiència plenament democràtica del país.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

Passada la Guerra Civil i, com era preceptiu des de l'abril de 1939, Borrell va presentar la corresponent declaració jurada per passar la depuració; segons consta en el respectiu expedient depurador, conservat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, el 28 de febrer de 1940 el tribunal depurador va decretar el «*sobreseimiento sin responsabilidad ni imposición de sanción*».

5. Reconeixements

Amb motiu dels seus 90 anys, des del Col·legi es va crear una comissió per fer un recull de textos en el seu honor que, el 1962, va acabar sent publicat en format llibre: *Miscel·lània Borrell i Soler. Recull d'estudis oferts a la memòria d'Antoni M.ª Borrell i Soler*. La comissió d'honor estava formada per alguns dels juristes més rellevants vinculats a l'ICAB del moment: Ramon d'Abadal i de Vinyals, Oriol Anguera de Sojo, Francesc d'A. Condomines Valls, Ramon Faus i Esteve, Enric Gabarró i Samsó, Santiago Gubern i Fàbregas, Josep M. Pi i Sunyer, Josep M. de Porcioles Colomer, Ramon M. Roca Sastre i Francesc de P. Maspons i Anglasesell. La comissió executiva la integraren Joaquim Camps i Arboix, Antoni Borrell i Macià (com s'ha dit, el fill de l'homenatjat), Maurici Serrahima i Bofill, Enric Jardí i Casany i Josep M. Ainaud de Lasarte, que a l'ensem feia la funció de secretari.

Bona mostra de l'empremta deixada pel nostre jurista va ser que a la primavera de 1971, la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC va crear el premi Antoni M. Borrell i Soler; aquest havia de servir per condecorar el millor estudi jurídic inèdit sobre les institucions regulades per la compilació del dret de Catalunya.

Ja per acabar, cal dir que no se li coneix cap militància política rellevant. Només va ser diputat de la Mancomunitat de Catalunya per la província de Tarragona (concretament, per Reus). Segons podem llegir en la correspondència creuada amb el president Enric Prat de la Riba («distingit senyor meu i respectable President»), al llarg de l'any 1914, va denunciar els atacs que la institució patia per part de premsa no catalanista.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

BIBLIOGRAFIA

Documentació d'arxiu

- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Generalitat de Catalunya (Segona República).
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona.
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Personals – Enric Prat de la Riba.
- Arxiu Nacional de Catalunya, Fons Personals – Josep Puig i Cadafalch.

Obres seleccionades d'Antoni Maria Borrell

«*El delito de infanticidio*», *Revista Jurídica de Cataluña*, Barcelona, 1894.

«*Donaciones inoficiosas y perjudiciales a los acreedores*», *Revista Jurídica de Cataluña*, Barcelona, 1897.

El Codi civil a Catalunya. Estudi crític de les sentències del Tribunal Suprem de Justícia i de les resolucions de la Direcció General dels Registres, Imprenta Fidel Giró, Barcelona, 1904.

«*El Dret civil considerat com element d'educació del poble*», *Revista Jurídica de Cataluña*, Barcelona, 1907.

«*Els censos y la reforma de Barcelona*», *Revista Jurídica de Cataluña*, Barcelona, 1908.

«*¿S'ha de pagar el lluïsmo per les alienacions forçoses per causa d'utilitat pública?*», *Revista dels Estudis Universitaris Catalans*, Barcelona, 1908.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

«Formes testamentàries», *Estudis de Dret Català*, Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, Barcelona, 1918.

Dret civil vigent a Catalunya, Oficina d'Estudis Jurídics de la Mancomunitat de Catalunya, Barcelona, 1923.

«Apèndix al dret foral aragonès», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1925.

«¿Cal tenir en compte la diferència de nivell de les finques per a calcular la distància de la propietat veïna a què s'han de plantar els arbres?», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1925.

«Patrimoni familiar», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1925.

Discurs llegit en sessió pública inaugural celebrada el dia 3 de febrer de 1926 pel president Antoni Maria Borrell i Soler, Imprenta Casanovas, Barcelona, 1926.

«Una resolució de la Direcció General de Registres de 30 de maig de 1925 referent a bens reservables», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1926.

«Escola jurídica catalana», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1927.

«Retracte de confinants», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1927.

«Renúncia unilateral de dret real sobre finca alienada», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1928.

«Dels fills posats en condició», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1935.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

Protección de la viuda en los regímenes Civiles españoles. Conferencia pronunciada en el Colegio Notarial de Barcelona el día 9 de marzo de 1945, Imprenta J. Sabater Bros, Barcelona, 1946.

Nulidad de los actos jurídicos según el Código civil español, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1947.

El dominio según el Código civil español, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1948.

«Algunos problemas sobre el beneficio de inventario», Revista Jurídica de Cataluña, Barcelona, 1951.

El contrato de compraventa según el Código civil español, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1952.

Cumplimiento, incumplimiento y extinción de las obligaciones contractuales Civiles, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1954.

Derecho civil español, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1954.

«La Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona y algunos de sus presidentes. Discurso presidencial en la sesión de reconstitución de la Academia», Revista Jurídica de Cataluña, Barcelona, 1955.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

Obres sobre el jurista i el seu temps

AA.DD.: *Miscel·lània Borrell i Soler. Recull d'estudis oferts a la memòria d'Antoni M.ª Borrell i Soler per la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials, Filial de l'Institut d'Estudis Catalans*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1962.

BALCELLS, A.: *Els Estudis Universitaris Catalans (1903–1985). Per una Universitat Catalana*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2011.

CAMPS I ARBOIX, J.: *Historia del derecho catalán moderno*, Bosch Casa Editorial, Barcelona, 1958.

CASASSAS I SIMÓ, LL.: *Fires i mercats a Catalunya*, Societat Catalana de Geografia – Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2000.

COLL I RODÉS, R.: «*Dret civil vigent a Catalunya per Antoni M. Borrell y Soler*», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1927.

CONGOST, R.: «*Pairalisme, historia del dret i de les relacions socials al camp català: algunes reflexions*», *Estudis d'Història Agrària*, núm. 12, Barcelona, 1998.

FAUS, R.: «*Nota necrològica. Antonio M.ª Borrell y Soler (1864–1956)*», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1957.

EGEA FERNÁNDEZ, J.: «*L'ordenació conjunta de la successió dels conjugues. Heretament preventiu o testament mancomunat?*», *InDret. Revista per a l'anàlisi del Dret*, núm. 6, Barcelona, 2015.

JARDÍ, E.: *Història del Col·legi d'Advocats de Barcelona*, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, Barcelona, 1989.

MEDALLES ACADÈMIQUES ANTONI MARIA BORRELL I SOLER

MASPONS I ANGLASELL, F.: «La reivindicació jurídica de Catalunya», *Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1917.

PELÁEZ, M.J. (dir.): *Diccionario de juristas de Cataluña y del Rosellón*, Universidad de Málaga, Málaga, 2014, pp. 73–74.

VÁZQUEZ OSUNA, F.: *La justícia durant la Guerra Civil. El Tribunal de Cassació de Catalunya (1934 – 1939)*, L'Avenç, Barcelona, 2009.

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Obra Social "la Caixa"